

Współczesny racjonalizm i Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów

W ramach współczesnego międzynarodowego ruchu racjonalistycznego również w Polsce doszło do zrzeszenia się ludzi o światopoglądzie opartym na racjonalnym stosunku do świata obejmującym etyczny i filozoficzno-naukowy ogląd świata. Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów (PSR) powstało w 2005 roku.

Ponieważ pojęcie racjonalizmu zmieniało się z wiekami, jeszcze raz podkreślmy, że chodzi o współczesny racjonalizm stawiający wyższość rozumu nad innymi narzędziami poznawczo-wartościującymi a więc odrzucający wszelkie arbitralnie autorytatywne światopoglądy nieoparte na poznaniu naukowoweryfikowalnym.

W przeciwieństwie do racjonalizmu Oświecenia i Pozytywizmu współczesny racjonalizm nie stawia rozumu człowieka na piedestale, nie uznaje ludzkiego rozumu za absolut, nie uważa, że człowiek jest koroną stworzenia, uważa tylko, że jedyne dostępne człowiekowi narzędzie do poznawania i badania świata jakim jest naprawdę, jest ludzki rozum z całą jego niedoskonałością.

Dlatego racjonalne postrzeganie może ulegać zmianie, jest otwarte na argumenty, na nowe odkrycia, rozciąga się w kierunku horyzontów ze świadomością, że te mogą się przesuwac lub - bo bywa i tak - mamić fatamorganą. Jedyne co autentycznie się liczy, to zdanie testu na prawdę i odrzucenie tego, co okaże się fałszem.

Nie ma to nic wspólnego z wiarą, jak chcieliby niektórzy. Racjonalista nie wierzy w rozum, racjonalista wie, że rozum jest częścią natury podległą tym samym prawom, co wszystko inne w naturze i tym samym uznaje ogólnie obowiązujące prawa w naturze za obowiązujące również w odniesieniu do rozumu. I dąży do poznania ich.

Racjonalista nie neguje wreszcie ludzkiej irracjonalności, ale rozróżnia, co jest zgodne z poznanymi już i uznanymi za zweryfikowane naukowym instrumentarium prawami natury, a co jest niezgodne i w związku z tym jako wytwór fantazji może być częścią kultury i sztuki, ale nie nauki, nie medycyny, nie prawa, nie ekonomii, nie polityki.

Racjonalista wreszcie nie ustawia się w opozycji do religii, chce tylko, żeby religie jako głoszące prawdy nieweryfikowalne naukowo, a przeciwnie weryfikowalne jako mity, fantazje, wyobrażenia, życzenia, iluzje... nie stanowiły o tym, jak ma żyć społeczeństwo jako całościowy podmiot, żeby nie wpływały na państwo, na prawo, na nauczanie, czy gospodarkę zasobami społecznymi itd. itp. nawet jeśli stanowią jakąś część życia człowieka, nawet jeśli subiektywnie podnoszą jakość życia części społeczeństwa.

Praktyki religijne (podobnie jak niereligijne zwyczaje i zabawy narodowe czy ludowe) jako immanentna część kultur nie są jako takie przedmiotem zwalczania przez racjonalistów, są regionalnymi tradycjami, które są tak dziedzictwem ludzi określających się jako racjoniści jak i wszystkich innych, mogą się do nich przyłączyć lub nie. Racjonalista tropi tylko absurdy czy to religijne czy nie.

Jednak nawet praktykujący lub częściowo praktykujący owe tradycyjne obyczaje racjonalista ponad wszystko dba o swój rozwój umysłowy polegający na poszerzaniu wiedzy, bowiem obok pielęgnowania tradycji przodków za życiowo ważniejsze uważa poznawanie rzeczywistości zgodnie z aktualnymi osiągnięciami nauk przyrodniczo-antropologicznych, do których pogłębiania może się sam przyczynić.

Współczesny racjonalista wreszcie nie deprecjonuje wiary uznając, że jest jedną z istotnych wątków ludzkiej historii, ale nie waha się poddać krytyce negatywnych aspektów religii tak w przeszłości jak i w teraźniejszości. Racjonalista nie uważając się za wyrocznie i posiadacza prawdy ostatecznej poddaje obiektywnej krytyce zarówno naukę jak i religię. Nie zatrzymują go w tym ani naukowe ani religijne autorytety i dogmaty.

Tolerancja jest jednym z filarów etyki racjonalisty. Inne, a więc także religijne światopoglądy, mają prawo współistnieć w demokracjach na tych samych prawach, ale nie mają prawa wpływać na prawodawstwo i rządy, te muszą pozostać świeckie. Racjonalista stoi po stronie prześladowanych, nawet jeśli prześladowanymi są osoby wierzące. Z drugiej strony nie pozwala na prześladowania z przyczyn czy to religijnych czy moralnych zabarwionych światopoglądem religijnym.

Racjonalista nie ośmiesza się tępieniem nieszkodliwych ludowych przesądów w rodzaju "czarny kot to nieszczęście", czy gazetowej astrologii w duchu "brunet wieczorową porą", ale reaguje, gdy magiczne myślenie prowadzi do szkodzących ludziom czy zwierzętom działań. Racjonalista nie potępia medycyny ludowej, jeśli ta wspiera a nie zastępuje leczenia medycznego, nie gani transcendentalnych poszukiwań człowieka, ale ostrzega przed nadużyciami, oszustwami, ograbieniami.

Stereotypowe myślenie to wróg racjonalisty. Rozwój do myślenia pozasztaampowego, do poszerzania własnych horyzontów, do wolności, postępu, do świadomego cieszenia się życiem, do pokojowego współzycia, oto przykazania racjonalisty. Racjonalista stawia na żywego człowieka, tu i teraz, a nie w wymyślonych życiach po śmierci. Racjonalista afirmuje człowieka i tym samym jest zarazem humanistą.

Zadaniem Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów jest propagowanie i wprowadzanie w życie światopoglądu opartego na tych zasadach. Walka z zakłamaniem, matactwem intelektualnym, rozmijaniem się z prawdą, z presjami ideologicznymi ograniczającymi wolność człowieka, swobodę myślenia, sprzeciw wobec dyskryminacji narodowościowej, etnicznej, płciowej czy orientacji seksualnej to pola dla działalności organizacji.

Do wyjątkowych ofert Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów należy celebrowanie ślubów humanistycznych dla tych osób, które chcą w szczególny sposób uczcić uroczystość zaślubin i dla których państwowy ślub cywilny jest zbyt sformalizowany, a kościelny zbyt sakralny. Śluby te nie są jeszcze uprawomocnione, ale w sensie ludzkim spełniają ważne społeczne zadanie i wypełniają istotną lukę zwłaszcza jeśli chodzi o śluby par homoseksualnych.

PSR współpracuje z mediami i publikuje obecnie na swojej stronie, wcześniej na stronie www.racjonalista.pl swoje oświadczenia i interwencje. Spektakularna interwencja w roku 2009 dotyczyła tzw. cudu w Sokółce. PSR po tym jak kościół w Sokółce ogłosił "cud eucharystyczny", czyli przemienienie opłatka mszalnego w ciało i krew Chrystusa, poddało w wątpliwość naukowe potwierdzenie tego cudu zgłaszając sprawę do prokuratury, gdyż znalezienie części ludzkiego ciała wymagałoby śledztwa. Szybko okazało się, że cud w Sokółce miejsca nie miał, a badanie było fikcją.

W ramach wspierania postaw twórczych, zaangażowania obywatelskiego, szerzenia nauki, rozwoju osobistego itp. PSR organizuje festiwale, zjazdy i konferencje racjonalistyczne. Dotychczas miały miejsce m.in. Zjazd w Warszawie, któremu towarzyszyła Jubileuszowa Konferencja w 100-letnią rocznicę I Zjazdu Wolnomyślicieli pt: "Państwo świeckie, a idea nowego Oświecenia" w grudniu 2007 roku, Festiwal Racjonalistyczny w Krakowie we współpracy z Krakowską Szkołą Wyższą im. F. Modrzewskiego pt. „Nauka fundamentem cywilizacji XXI wieku” w grudniu 2008 roku, oraz kolejny Festiwal Racjonalistyczny, wspólnie z Wydziałem Biologii Uniwersytetu Warszawskiego pt. „Ewolucja – Inżynier Natury” w marcu 2009 roku. W grudniu tego samego roku odbył się V Festiwal Racjonalistyczny połączony ze Zjazdem Delegatów w Pobierowie k. Szczecina, tematem wiodącym Festiwalu była "Racjonalność w przestrzeni społecznej".

* * *

korzystałam przede wszystkim z

Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów rozpoczęło swoją działalność w 2005 r., od spotkania założycielskiego w kawiarni Le Madame w Warszawie, oraz od Zjazdu w Bełchatowie, inaugurując swoją działalność na I Zjeździe PSR w Radzikowie w 2007 r.. W grudniu 2008 r. odbył się II Ogólnopolski Zjazd w Warszawie, któremu

towarzyszyła Jubileuszowa Konferencja w 100-letnią rocznicę I Zjazdu Wolnomyślicieli pt: "Państwo świeckie, a idea nowego Oświecenia". Wtedy odbył się także pierwszy ślub humanistyczny w Polsce zorganizowany przez PSR.

Do tej pory główna nasza aktywność ograniczała się do Warszawy i Krakowa. Nasza działalność opiera się na szerokim partnerstwie z jednostkami akademickimi oraz mediami. W grudniu 2008 r., zorganizowaliśmy Festiwal Racjonalistyczny w Krakowie wraz z Krakowską Szkołą Wyższą im. F. Modrzewskiego pt. „Nauka fundamentem cywilizacji XXI w.” W marcu 2009 r. zorganizowaliśmy kolejny Festiwal Racjonalistyczny, wspólnie z Wydziałem Biologii Uniwersytetu Warszawskiego pt. „Ewolucja - Inżynier Natury”. Wraz z radiem TOK FM i tygodnikiem Polityka zorganizowaliśmy także konkurs dla młodzieży związany z Rokiem Ewolucji, który zaktywizował uczniów z całej Polski. W czasie festiwalu krakowskiego przyznaliśmy tytuł „Racjonalisty Roku 2008” klasie I d z IX LO w Łodzi, która w całości wybrała zajęcia z etyki, uzasadniając to spontaniczną chęcią własnego rozwoju.

Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów (skrót: PSR) jest zrzeszeniem o charakterze światopoglądowym, etycznym i filozoficzno-naukowym polskich racjonalistów, którzy dążą do realizacji poniższych celów:

- 1) zrzeszanie i integracja polskiej społeczności o poglądach racjonalistycznych w związek zdolny do podejmowania działań na rzecz społecznego upowszechniania i umacniania samodzielnego i krytycznego myślenia, rozumowego i naukowego poznawania i wyjaśniania otaczającego świata;
- 2) rozwijanie i krzewienie światopoglądu opartego na wiedzy naukowej, rozumie, doświadczeniu, oraz etyce świeckiej i humanistycznej;
- 3) rozwijanie postaw tolerancyjnych, zwalczanie uprzedzeń i wspieranie idei społeczeństwa otwartego;
- 4) przeciwdziałanie szerzeniu się szkodliwych stereotypów wpływających na ograniczenie indywidualnego rozwoju człowieka oraz działanie na rzecz realizacji wolności jednostki w ramach obowiązującego prawa;
- 5) popularyzacja nauki i metody naukowej; obrona wizerunku nauki w społeczeństwie przed współczesnymi próbami dyskredytacji i deformowania; propagowanie społecznego znaczenia nauki oraz działanie na rzecz jej dowartościowania jako priorytetu publicznego;
- 6) działanie na rzecz rozwoju społeczeństwa wiedzy (informacyjnego);
- 7) działanie na rzecz wyeliminowania wpływu irracjonalnych ideologii na ustawodawstwo państwowe, rozwój nauki, działalność artystyczną i obyczajowość;
- 8) działanie na rzecz rozdziału kościołów i związków wyznaniowych od Państwa oraz neutralności światopoglądowej Państwa;
- 9) obrona interesów członków Stowarzyszenia, w ramach posiadanych możliwości, przed presją ideologiczną, polityczną i społeczną ograniczającą swobodę myślenia, działania, rozwój nauki, kultury, sztuki; wspieranie i obrona praw osób dyskryminowanych, pośrednio lub bezpośrednio, w szczególności na tle światopoglądu, orientacji seksualnej, narodowości, rasy, pochodzenia etnicznego oraz płci, a także pomoc w realizacji własnych praw;
- 10) propagowanie postaw twórczych, aktywnych, zaangażowania społecznego i obywatelskiego; działalność na rzecz rozwoju i realizacji zainteresowań, wiedzy i horyzontów umysłowych swych członków.

PSR jest częścią międzynarodowego ruchu racjonalistycznego.

Więcej informacji.

Jeszcze więcej informacji.